

Passionate Personification

פרשת שקלים תש"פ

/EXODUS

30 / 11-16

PARASHAS KI SISA

HASHEM spoke to Moses, saying: ¹² "When you take a census of the Children of Israel according to their numbers, every man shall give HASHEM an atonement for his soul when counting them, so that there will not be a plague among them when counting them. ¹³ This shall they give — everyone who passes through the census — a half shekel of the sacred shekel, the shekel is twenty geras, half a shekel as a portion to HASHEM. ¹⁴ Everyone who passes through the census, from twenty years of age and up, shall give the portion of HASHEM. ¹⁵ The wealthy shall not increase and the destitute shall not decrease from half a shekel — to give the portion of HASHEM, to atone for your souls. ¹⁶ You shall take the silver of the atonements from the Children of Israel and give it for the work of the Tent of Meeting; and it shall be a remembrance before HASHEM for the Children of Israel, to atone for your souls."

3

Bem Mishnayot

Shekalim: The Power of the Fiery Shekel

155

The parashah of *Shekalim*¹ describes the half-shekel coin that every Jew was required to contribute to the communal coffers on a yearly basis. After describing all the details of the donation, the Torah advises us that the gift of the money serves

to make atonement for your souls.

(Shemos 30:14)

As my holy father asked, how is it possible to make atonement for one's sins without the animal offering that the Torah usually mandates? The act of forgiveness requires the sprinkling of the animal's blood on the altar in the Beis HaMikdash. How can the mere gift of a coin achieve the same end? It seems that the half-shekel enables the sinner to be readmitted to membership of *k'lal Yisrael*, from which his sins had in some way excluded him. How exactly can this occur, given the limited nature of a monetary donation?

Let us begin by examining a well-known statement of Chazal:

Rabbi Meir said, "The Holy One, may He be blessed, took a type of fiery coin from under his Throne of Glory and showed it to Moshe. He said to him, 'This shall they give.' "

(Yerushalmi, Shekalim 1:4)

Why should the coin shown to Moshe be made of fire?

כִּי הָדָר בְּעַנֵּינוּנִים הַנֶּה בָּא מְחַצֵּית הַשֶּׁקֵל לְכֹבֵר עַל הַגָּנְשׁוֹת שְׁחָטוֹת וְכַפֵּר שְׁמַכָּר בְּעַל הַטּוֹדִים בְּתִיחַלְתָּנוּ פְּרַשְׁתֵינוּ שְׁקֵל בְּגִימְטְרִיא "נֶפֶשׁ". נוֹתָקָשׁ מָשָׁה רְבָנָיו לְבַכְיָן הָאֵין דָבָר שֶׁהוּא חֻמְרִי בְּמַהוּתוֹ, הָאֵין יָשׁ בְּכָבוֹד לְכֹבֵר עַל הַגָּנְשׁוֹת — נֶשֶׁת הָאָדָם שְׁוֹיא דָרְבָתִים בְּמַהוּתוֹ, בְּמַקְוֹרוֹ וּבְשְׁרוֹשָׁה. זֹאת וְעַד, הַי "זֹהַל גִּינְזָב בְּכָל מִקְשָׁתָה הָאֲחָבָה לְכָסֶף וְלְחַמְרִירָה, הַנֶּה בָּא לְפָטָע אָמָרָת הַתּוֹרָה שְׁהַכְסֵף דָקָא יָשׁ בְּכָל מִקְשָׁתָה מַעֲלֵה לְכֹבֵר".

וְלֹכֶن הַרְאָה לְוּ הַקְבִּיה מְטֻבָּע שֶׁל אַשׁ, וּבְכָרְצָה ה' לְהַרְאָות לוּ כִּי אָוֹתוֹ מְטֻבָּע חֻמְרִי כִּיל לְהִזְהִיר גַם חֻמְרִי, שְׂהִיר "אַשׁ" הָזָא דָבָר רְחוּנִי, (וְקַמְעַשְׁתָּוֹת נְמַשְׁתָּא לְאַשׁ "מִיְמִינֵנוּ אֲשׁ דָת לְמוֹ" (דברים לג. ב)). וְכַן "הָלָא כָה דָבָר בְּאַשׁ" (זְמִינָה כָט). וְכַן הַקְבִּיה עָצָמוּ "אַשׁ אַוְלָה הָא". וְאוֹ כַשְּׁמַטְבָּע הוּא רְחוּנִי וְחוּשָׁב וְשֶׁל עַד רְחוּנִי, אוֹ אוֹ יָתָנוּ מְטֻבָּע זֶה וּבְכָוָחָה כָּבֵר לְכֹבֵר גַם עַל הַגָּנְשׁוֹת שְׁהָרָה רְחוּנִי. עַד אָפָרֶשׁ לְמַרְמָן (וּכְמִדְמָנִי שְׁמַעַת אֶת שְׁמַמְמָן מִקְצָק צִיצָה) וְהַנֶּה כֵל מִתְּחַדְּשָׁה נְחַדְּשָׁה שְׁנָוֹא עַל בְּיוֹתָר וְאַנְיִינִי כָל לְסֻובְלָו בְּכִיסִּי, וְאַכְלָה צְדִיק הַזָּרָה לְעַנֵּים. וְעַל כֵן נְתַחֵל אֶל לִבִּי לְעַשְׂתָה הַכָּל כִּדְיַי לְהַאֲרִיךְ עַל כִּי הַכָּסֶף וְצְרוּרָה, וְלְהַכְנִיס אֶת הַתּוֹרָה לְכָסֶף אֶל לִיבִּי, וְאוֹ כָאָשָׁר בְּלִיבִּי תְּהִיא אֲחָבָה עַזָּה לְכָסֶף, אוֹ אֲזַעֲנֵיק אֶת כָּסֶף לְעַנֵּים, וְוֹזַבְתָּה מִצְוֹת "מִתְּנֻהָה לְאַבְיוֹנִים" כְּהַלְכָתָה וּבְשִׁלְיָמָוֹת.

13. — *This shall they give*. God showed Moses a coin of fire and said to him, "Like this shall they give" (Tanchuma; Rashi). The commentators find homiletic insights in this Midrash. Among them are:

— God showed Moses that money is like fire. Both can be either beneficial or destructive, depending on how they are used (Noam Elimelech).

— If one seeks atonement through giving funds for charity, the good deed should be done with fire and enthusiasm (R' Mendel of Kotzk).

נמצא הכל מצות מחצית השקל מוצורתו של משה היה ומימה שמלך נפשו על כל ישוא ולמן אמרת ק'יא בא תורת משה אין אל מנוחיל תורה השם, משא"כ פרשת שקלים ומצות מחצית השקל היה שירה של משה והוא שגרם שתרד פרשה זו לעולם [ודוגמה להזינו במשך ככמה בפרשת נצבים במעשה שהעליה שאל את שמואל ע"ש]

ח'זון מאמר לו למועד שי

מטבע של אש

עפ"י מהלך זה נבין מה דאיתא בח"ל במדרש. תנומא (שם אות ט) "זה יתנו ר'ם אומר כמיין מטבע של אש הוציא הקב"ה מתחת כסא הכבוד והראשו למשה ואל זה יתנו כוה יתנו".

וכבר תמה הנתיות במציג השקל, ובמה נתקשה ולא דמייא למה שאמרנו שנטקsha בעשיית המנורה רשם היה לו לעשות מנורה?

אללה הַמּוֹעֵד / פרשת שקלים

5 תה

סימן קב

מטבע של אש

//זה יתנו כל העובר על הפקודים וג'ו" (שמות ל, יג). ובמיא רשי" בשם המדרש: "הראה לו כמיין מטבע של אש ומשקלת מחצית השקל ואומר לו כוה יתנו" וכבר עמדו על כך המפרשים, מה היה ציריך הקב"ה להראות לו "מטבע של אש" כדי שידעו אותו מחצית השקל. ונראה לנו על פי מה שמספרים על אחד מגודול ישראל לאפני כמה דורות שהיה ידוע כדי שנואה בכל פשו ובכל מלך מאודו כל מטבע של כסף, ואפילו צורת המטבע הייתה שנואה עליו עד מאד ממש שהיה רחוק עד מאד מכל דבר חמורי ומילא גם מכסף שהוא סמל החומר.

וְהַנֶּה בְּפּוֹרִים שְׁלַחוּ לִי יְדִידָיו סְכָם כַּסְףׁ הַגּוֹן כְּמַשְׁלוֹחָ מִנוֹת, וְאַוְתָה צְדִיק הַזָּרָה אֶת הַכָּסֶף וְחַולֵל מִשְׁחָק בְּוֹ, מַחְפֵל מִמְנוֹ וְהִיא נְרָא כְּנַחַנָּה הַנְּאָהָר וְבָה מַחְסִיףׁ. פָּנָה אֶלְיוֹ בְּנוֹ בְּשָׁאַלָה: אָבָא! חַמִּיד יְדִיעָה שָׁאַלְכָן יָכוֹל אֲפִילוּ לְהַבִּיט עַל צְרוּר מְטֻבָּע, וְעַנְהוּ הַצִּדְיק: הַנָּה אַנְיִינִי וְזַחֲזֵה לְקִימָת מִצְוֹת "מִתְּנֻהָה לְאַבְיוֹנִים", אַבְלָא אַיְזָה עַרְקָשׁ לְקִימָת הַמִּזְוֹהָב כַּאֲשֶׁר אַנְיִינִי נְזַחֵה לְשָׁנָוֹא עַל בְּיוֹתָר וְאַנְיִינִי כָל לְסֻובְלָו בְּכִיסִּי, וְאַכְלָה צְדִיק הַזָּרָה לְעַנֵּים. וְעַל כֵן נְתַחֵל אֶל לִבִּי לְעַשְׂתָה הַכָּל כִּדְיַי לְהַאֲרִיךְ עַל כִּי הַכָּסֶף וְצְרוּרָה, וְלְהַכְנִיס אֶת הַתּוֹרָה לְכָסֶף אֶל לִבִּי, וְאוֹ כָאָשָׁר בְּלִיבִּי תְּהִיא אֲחָבָה עַזָּה לְכָסֶף, אוֹ אֲזַעֲנֵיק אֶת כָּסֶף לְעַנֵּים, וְוֹזַבְתָּה מִצְוֹת "מִתְּנֻהָה לְאַבְיוֹנִים" כְּהַלְכָתָה וּבְשִׁלְיָמָוֹת.

הגריר"א חבר זצ"ל, ובכך נבנה כסא כבודו יתברך, "אתה, אחד ושםך אחד, אימתי? וממי כעمر ישראל גוי אחד בארץ" (עיין בהה בספר חידושים סימן ז').

דומה לאש שודם יון אותה אך אצל לא יהסר דבר, ואשר על כן הראה לו הקב"ה מטבח של אש ואמר "כה יתנו". ועל כך אמרת הכתוב "ויתנו איש כופר نفسه וגוי", המלה "ויתנו" ניתנת להיקרא הן מימין לשמאל והן משמאלי לימיין, לומר, כי אין הדפס ואין שם מס' טפס במתוך מחצית השקלה.

11 והביאור בו ראה עפ"י מה שכותב השל"ה (דרוש לפرشת כוכו) זו"ל "המן והשין ישנו עם אחד מפוזר ומפורד, המפוזרים ברי' רוחות שהם מפוזרים מחותם מחלוקת שביניהם" ומה עשותה אסתר אמרה "לך בנוס את כל היהודים תעשה בנסת ישראל, ר' שלום בינויים" עכ"ל.

ובמנוגות הלוי על פטוק זה כתוב "יראו לדעת כי זה הצור חכם היה יודע טגולת עם זרע ישראל, יש להם אל אחד, ותורה אחת להם, והם עם אחד, והוא שומרתם וכו', ויתחייב ישראל גוי אחד בארץ וכו', עד שהברדים יהודה ואפרים נפרדה וכי בעמר ישראל גוי אחד בארץ וכו', ומי שעשה תיקונים "והיו לאחרים בידיך" (וחקאל ליה) וגם צורתם וכו' ולעתיד לבוא בשעת תיקונים "והיו לאחרים בידיך" (וחקאל ליה) וגם הוא הרע ידע שזאת הסגולה נמצאת עמו ושמורתו אונתו, והוא ישנו עם אחד, וראה שעתה הוא בהפרק, כי הוא מפוזר ומפורד חלק לכם, אמר עת לעשות, ויש במדרש ת浩לים במזמור על אילית השחר סמך לו, אמרו שם "אין אתה מוצא ימים קשים לישראל שהיו באפילה כאשרם שעם" ודרך הטבע למלת השם של מפוזר ומפורד, כיון ששמעה אסתר התחלת אומרת לך בנוס את היהודים וזה מבואר" עכ"ד.

מצוות הימים דפורים תיקון מפוזר ומפורד

על כך נסובות גם מצוות הימים דפורים דהינו תיקון החטא דמפוזר ומפורד רданה בספר מנוגת הלוי שם כתוב, שהעטם למשלו מנות הוא להרבות השלום והריעות, היפוך מרגליתו של העצר שאמר על עם ישראל שהוא מפוזר ומפורד, פי' במקומות ראוי להיות עם אחד הינם מפוזרים ומפורדים בחלוקת - אכן תקון מרדכי ובב"ד משלוח מנות עכ"ל, ועי' באישיך אסתר ג' ח'.

וכך מבואר במסכת דרכך ארץ ווטא (פרק ב) "אם חפץ אתה להידבק באחבתך ובירך חיינו ונשא ונוטן בטובתו" וביאור במקتاب מאליחו (קונטר החסיד) דאם הביאור הוא כמו שטוביים העולם שלוחים מתנה איש לרעהו והי תועצה וביטוי של אהבה שקדמה לה א"כ היה צל הלשון "אם אוהב אתה חברך הוא נושא ונוטן בטובתו", אלא מכאן אנו לומדים שהדבר הפוך - האהבה היא תועצה מהנתינה, אכן תחילתה במעשה חיצוני בלבד, אבל סופה לבא בתועצה מכך לאהבה פנימית זו היא התכלית בקיום מצוות משלוח מנות - יצור אהבה הדידית ועי' כך לעודר את כח האחדות לדורות - גם בזמנ הזה ע"ש בשפה חיים עמי ר' ר').

זהנה הרמ"א (סימן תרצ"ה): כתוב אם שלח מנות לירעו ולא אבה לכל כי מחל לו ויצו ידי חובתו וכותב הפר"ח לא ידעת מניין לו זה - ותרץ החתום סופר (כאוח"ד סימן קע"ז) עפ"מ"ש"כ במנוגת הלוי הנ"ל דכין שליח והראת חיבתו ע"פ' שזה מודרך הטבע והנקרת "אש" ביטור ביעור בעבדת הגרשוני שם).

וכן הוא בספר תעמי המנהיגים (סימן תע"ז) שכותב טעם למזה אין מברכין על מצוות משלוח מנות בפורים, הרי גם אם אין רוחה לקבלם יצא כמוש"כ ה"רמ"א (סימן תרצ"ה סע"ה) וכותב משום דעתך מעתה משלוח מנות איש לרעהו הינו לרעהו - להרבות השלום, וכיthon לבבות לידע אם חברו אהבו באמות, על

13 Purim - R. Bernstein

Why does Haman mention this fact? In what way are the Jews' internal squabbles of interest either to him or to Achashverosh?

R' Alkabetz explains: Haman knows that in order for Achashverosh to agree to his plan to exterminate the Jews, he will need to feel that it is assured of success. Yet it is likely that the king will actually have some reservations; after all, do the Jewish People not have a track record of impressive Divine protection against their enemies?

Haman seeks to allay this concern by pointing out that the Jewish People are currently in a state of disunity. Even Haman knew that when there is lack of unity among the Jewish People, they can forfeit their Divine protection and become vulnerable to their enemies. Thus, Haman says to Achashverosh, "Your Majesty, in their current state of 'separateness'—division—you have nothing to fear!"

תנו ס' 843

וביאור בוגיות טהורים ממשימה הלא-לשיך, שמה שנתקשה משה בעניין מוחצת השקל הוא שבל מצה אף שימושה המוצה הוא בגשמיota, מים הוא רק פועל דמיון לעורר ע"י עשייה זו כחוות ומודות עלינו, וכך שהביא הרמב"ן והגבאים כשרוצי שייחה קיים לבריהם והוצרכו לעשות פעל דמיון כגון להשליך בן ואמר בכח תשען אליל, מעורר המורה העלינה הקרייה שופר וכיצעה בו בכל המצות, וזהו מה שנתקשה משה במצוות עלינו, וכך שהביא הרמב"ן שרצה להשיג שורש המוצה לעללה - המודה העלינה שיתעורר ע"י נתינת מחיצת השקל, והראה לו הקב"ה מטיב של אש. שזו שורש המוצה לעללה, ע"ש מה שבירר בז.

מובואר בדבריו שמשה ביקש לדעת שורש המוצה ומה תפעל בעלוין, ועל דרך זו ראה לנגן' לבאר באופן קצט אחר, דהנה ידוע שישם בעולם שמי הנגנות, והנוגת הטבע שבאה מונוגנים כל שביעם אמות העולם, והנהנה של ישראל אשר אין להם מקומות במערכות הטבע, משומש ע"פ' דרך הטבע לא היה המשך לאברהם אבינו שייחה עלה. (כמובואר בהגיא באטח).

~ א"כ כל מציאותם של כל ישראל בפרשנותו נסית למללה מודרך - הטבע מבואר ברמב"ן בפרשנותו אחריו מות בבייאור הפסוק "כ' חלק ה' עמו" - יעקב חבל נחלתו וחוו עין אין מול לישראל ● התהנוגה שלמעלה מודרך הטבע נקראת "אש" וביאר הגראי"ה צ"ל. (הקדמה להגנה של פטח שהחש טבעה להפריד הרכבת ד' יסודות הטבע, שכן כל דבר

הנשוף באש הרכבת ד' יסודות מתחודים ולכן ההנוגה הניסית המוחדרת לשישראל המשודדת כל מערכות הטבע בשם אש תבונה ע"ש.

9 וזגה בחטא העגל המודרך הקב"ה "הנה אנוכי שלוח לאבניהם" והלינו שירדו ממעלותם המיוירות שהם מונוגנים ע"י יתרך עצמו, ולא שרתה השכינה בקרבתם בתחילת וועל ענן זה הוא שהתחנן משה בארכבים يوم האחרונים, שחזור שכינה לשורש בישראל בתחילת.

(זהו כל סוד היישׁ דhog הטוכנו, על חזרות השכינה, מבואר בהגיא בריש שיר השירים וביתר ביאור בעבדת הגרשוני שם)

נמצא שמחית השקל המכפרת על חטא העגל שמשה ליטוד המשכן הארונים, והוא זו שגרמה שהחומר ההנוגה שלמעלה מודרך הטבע, והקב"ה ע"ז עבצמו יהיגם ועל זה גופא נתחנן משה והוא שבקש משה גם לאחר שנאמר לו טלית עיקר תחנונו היו על שתווזה השכינה לשכנן בקרבים, וזה שהוראה לו הקב"ה מטיב. של "אש" והיינו שוה מרומו שתווזה ע"י מחיצת השקל ההנוגה של שלמעלה מודרך הטבע והנקרת "אש" כמו שנתבאר ונתקבלו כל תחנונו והבן.

זהו גם הביאור בהמשך דברי חז"ל "במין מטיב של אש הרציא הקב"ה מתחת כסא הכהן" ואיל כוה יתנו".

והיינו דבנה איתה בזוה"ק (ויקרא ז' כט ע"ב) כל הנשימות גוורות מתחת כסא הכהן" כלומר לנשימות ישראל נסמר החפקיד לבנות את כסא הכהן, הקב"ה באחבותם לעם ישראל מסר לנו חפקיד נעללה זה, ובהתקבצותם כל גבוראים ורמשים היוציאים בבד שמים הם בונים ויוצרים את היכסא, דהיינו מרות הנשימות ותפקודו הוא לבנות ע"י מעשיהם הוטבים את כסא הכהן, כלומר להבנין את האפשות ש渴ב"ה ישכין את שכינו בבריאת GRATUIT ע"י שאנן ערשין את רצונות יתבנָה, ובזה אנו מורים כבב, כי רצונן - כבבנו ומאידך כל עבירה פוגמת כסא הכהן.

כמו שאמרו חז"ל על הפסוק כי ד' על כס יה' אין השם שלם ואין הכיסא שלם עד שימואה שמו של מלך' כל מן שעמלק המורד במלכות ה' נמצוא, יש בזה חילול השם ולכן הכתא פנות ובר כל חטא פוגם בשלמות כסא הכהן.

ומעתה נראה לפעניך דבוזו הביאור "במין מטיב של אש הרציא הקב"ה מתחת לכיסא הכהן" ואיל כוה יתנו" - הקב"ה הורה למשה שرك' ע"י המהלו של "מוחץית" המורה על דוס האחוותם כמובואר, רק בכך נבין את האפשות שהקב"ה ישבני את שכינו בקרבו ובראה, מבואר לעיל על פי דבר

Indeed, it is for this reason the first thing Esther says as part of her plan to intercede with Achashverosh on behalf of her people is:

לְקַבֵּט אֶת פָּלָנִיּוֹתִים.

Go and gather the Jews together.

Esther is saying that no initiative of hers will succeed without first addressing the core issue that allowed Haman to hatch his plan in the first place. If the Jewish People are vulnerable when divided, the number one priority is for them to gather together and reclaim the unity that will make them deserving of Hashem's special protection.

And indeed, the Jewish People came together. Faced with a common enemy bent on their complete destruction, they set their differences aside, reclaimed their unity, and in that state they were blessed from Above with salvation for themselves and victory over Haman.

The Importance of Being Herd

When Haman's decree was overturned, Mordechai sent out a second message instructing:

לְקַחְיוֹת פָּנִיחָוֹת עַתְּדִים [עַתְּדִים] לַיּוֹם הַזֶּה לְתַקְמִם מְאַבִּים.

For the Jews to be prepared for that day, to exact vengeance from their enemies.

The word in the verse means to be "prepared." Although it is pronounced *atidim* (as if it is written with a *yud*), it is actually written in the *Megillah* with a *vav* — עַתְּדִים. This kind of situation, where a word is written one way while we have a tradition to read it another way, is known as *kri u'ksiv*. What is behind the duality of the way this word is spelled and the way it is pronounced?

*The Maharal explains: The word *in Hebrew* means "goats"; specifically, it refers to the goats whose job it is to ensure that the rest of the flock stay together. Indeed, for this reason, those individuals whose job it is to ensure that the people under them are together are also referred to in Hebrew as *atidim*.

This concept was of crucial importance in the war against our enemies on that day, for it was only through coming together and being unified that the Divine Presence was with us and we were able to achieve victory.

Thus, in this verse, the *kri* and the *ksiv* work together:

- The way the word is pronounced — עַתְּדִים — instructs that we were to be prepared for that day.
- The way it is written — עַתְּדִים — indicates how best to be prepared!

(פָּרָה). וְעַד שִׁמְתָּהָפֵךְ וְנוֹעֶשֶׂה לְבָרִית
חֲדָשָׁה ("הַחֲדָשָׁה").

אָנוּ עוֹמְדִים כָּעֵצָמוֹ שֶׁל הַתְּחִלָּה
הַזָּמֵן הַמּוֹדוֹשׁ הַזֶּה, "פְּרָשַׁת שְׁקָלִים",
שָׁכָא מֹרֶר עֲנֵינוּ שִׁיקּוֹל הַדָּעַת, וְהַרְיָה זֶה
מִמְצֹאות שְׁזַהַמֵּן גַּרְמָא לְתַהְעַמֵּק בְּחוּבָת
הָאָדָם בְּעוֹלָמוֹ, לְבֻקָּשׁ וְלְשָׂאָוףׁ לְגַדְולוֹת
וּנוֹצְרוֹת בָּאוֹפֵן שִׁיחָתּוֹל בְּקַרְבֵּינוּ מִהְפָּךְ
אָדִיר, כְּמוֹ שְׁהַעֲתָרָנוּ הַיּוֹם בְּבַקְשָׁה: "אָוֹר
פְּנֵיךְ עַלְנוּ אָדוֹן נְסָה", וְזֹאת הַבָּרָכה דְּכֹלָא
בָּהּ, כְּפִי הַמּוֹבָאָר בְּוֹסֵחָת חִילְתָּה הָעִמִּידָה:
"כִּי בָּאוּר פְּנֵיךְ נָתַח לְנוּ הַא": תּוֹרַת חַיִם,
וְאַהֲבָת חֶסֶד, וְצְדָקָה, וְבָרָכה" וּכְוּ, כְּלַי
הַבָּרָכוֹת שְׁבָעוֹלָם כְּלָלוּם בָּאוּר פְּנֵיכְיָה.

בְּמִצְבָּה יַרְוֹד כִּי כָּאֶחָר חַטָּא הָעָגֵל, לְפִקְודִים, לְשָׁוֹן
חַסְרוֹן, כְּמוֹ (בָּמְדִכָּר לְאָ) וְלֹא נִפְקַד מִמְנוּ אֲישׁ, הַיָּינוּ
שָׁהַם בְּחַסְרוֹן כִּי כָּאֶחָר חַטָּא הָעָגֵל, עַצְתָּם וּנְתַנְתָּם
אֲישׁ כּוֹפֵר נְפָשָׁו, שְׁעִיְיזָה תְּשָׁא אֶת רַאשָׁם. וּרְאוּיָה
לְאָרֶר עֲנֵיהָ שֶׁל מִצּוֹת מִחְצִית הַשְׁקָל שְׁבַכְתָּה לְהַרְמִים
וּלְנִשְׁאָה בְּמִיחָדָה אֶת רַאשָׁ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

וַיְשַׁׁלְחַ לְבָאָר בְּהַקְרִם מַאֲחָזָה (בְּבָבָי: י:) אָמַר מָשָׁה
לִפְנֵי הַקְּבָ"ה, רַבְשׁוּעַ בְּמַה תְּרוּם קְרָן יִשְׂרָאֵל, אָמַר
לֹא בְּכִי תְּשָׁא. וּצְבָבָ מִעְלַת מִצּוֹה זוֹ שֶׁל כִּי תְּשָׁא
שְׁדוֹקָא עַל יְדָה תְּרוּם קְרָן יִשְׂרָאֵל, וְלְכֹאָרָה מִצּוֹה
קְלָה הַיָּא בְּיוֹתָר שְׁמָקִיִּים אַוְתָה בְּנִתְיָה סְכוּם
מוֹעֵט, וּבְמַה כְּהָה גְּדוֹלָה שְׁתָרוּם עַל יְדָה קְרָן יִשְׂרָאֵל.
כַּן צְבָבָ מה שָׁאָמַר לוֹ הַלְּשׁוֹן בְּכִי תְּשָׁא, וְלֹא בְּמִצּוֹה
מִחְצִית הַשְׁקָל. וּבְפָסְפָּק עַצְמָוֹן גַּבְבָּה קְשָׁה לְמַה נָאָמַר
כִּי תְּשָׁא וְלֹא בְּכִי תְּמַנָּה. וְהַעֲנֵן כְּמוֹ שָׁבְאִירָנוּ בְּמִקְומָו
עַפְשָׁמָבָבָ בְּסְפָה"ק נָעוֹם אַלְימָלָךְ (פָּר' דְּבָרִים) עַה"פָּ
אַל כְּלָאָל אַמִּיתָה עֲבוֹדָת הַשְּׁם בְּבָבָי, הַיּוֹת שָׁאָן צְדִיקָה
בָּאֲרִץ וּכְוּ, וְאַבָּא הַאֲרִיךְ יָכֹל לְעֹשָׂת אֵת יְתָהָנוּ
בָּאֲבָרִינוּ כִּיּוֹן שְׁנָעֵשָׂה בָּהָם אֵיתָה עֲבִירָה חֲלִילָה וּנְפָגָם
אַוְתָה הַאֲבָרָבָבָ, וְאַבָּא יָכֹל לְהַשְׁרֹות עַלְיוֹן הַקְּדָשָׁה הַעֲבּוּדָה
הַחְיָה. אַךְ שְׁהַתִּקְוֹן לְזֹה הַיא בְּמַה שְׁכָולֵל עַצְמָוֹן
כְּלָלוֹת יִשְׂרָאֵל, כִּי יָשַׁע עַולְמָה הַנִּקְרָא כָּל יִשְׂרָאֵל
הַעוֹלָם הַהְוָא שְׁלָמָם בְּלִי שְׁוֹם צְדִיקִים, וְאַבָּבָ
אַפָּקְשָׁתְּרִיטִים חָוטָאים לְפָעָמִים אַבָּל הַכְּלָלוֹת הַמְּ
תְּמִיד קִיִּים בְּקָדוֹשָׁתָם וְאַיִן שָׁטָן וְאַיִן פָּגָע רַע בָּהָם
חֲלִילָה וְתְּמִיד צְרוֹתָה קְזֹקָה לְעַמְלָה וּכְיָ וְשָׁמָ אַיִן
שְׁלִיטָה לְחַטָּא כָּלָל. וְהָאָדָם מִקְשָׁר עַצְמָוֹן שָׁם
בְּהַתְּכִלּוֹת הַחְיָה, וְאַוְתָה הַאֲבָרָבָבָ כָּל
וְנִתְקַוֵּן בְּקָדוֹשָׁה עַלְיוֹנָה, וְאַוְיָן יָכֹל לְעֹשָׂת המִצּוֹה
עַבָּבָ. הַעֲצָה שְׁנַתְנַת הַקְּבָ"ה לְעַמּוֹן הַיא לְכַבֵּל עַצְמָמָו
וְלְהַתְּקַשֵּׁר לְעוֹלָם שֶׁל כָּל יִשְׂרָאֵל. וּבָזָה יַלְמַד שָׁאָמַר
מָשָׁה רְבִינּוּ לִפְנֵי הַקְּבָ"ה בְּמַה תְּרוּם קְרָן יִשְׂרָאֵל,
כָּלּוֹמֶר אֶחָר חַטָּא הַעָגֵל שְׁחַטָּא הַעָגֵל כִּי
אַיִן יָכֹל לְהַתְּרֹוםָם בְּחוֹרָה וְלְשָׂוֹבָל לְשָׂוֹרֶשׁ. וְאַמְּרָה
לְזֹה הַקְּבָ"ה בְּכִי תְּשָׁא, שְׁוֹזְעֵנָה שֶׁל מִצּוֹת מִחְצִיקָה
הַשְׁקָל אֲדוֹתָה וּבְכִיטָּול לְכָלְלִי יִשְׂרָאֵל, כָּל אַתְּדָמִישָׁרָאֵל
נָתַן מִחְצִית הַשְׁקָל וְעַיִן הַבָּנָה כְּלָלוֹת יִשְׂרָאֵל יְחִידָה,

וּמְכָה זוֹ יָכֹל יִהְוֹדִי לְהִזְמִין קָדוֹשׁ וְטָהוֹר וְלִשְׁבֹּב
לְהַתְּדִיבֵר בְּשָׂוֶרֶשׁ. וְהַוָּא כְּמָאָמֵר צְדִיקִים עַל מַאֲחָזָה
בְּאַבָּות (פָּבָבָי) אַל תְּהִי רְשָׁע בְּפָנֵי עַצְמָךְ, אֲפִילּוּ אָמַר
אֲתָה רְשָׁע חִיּוֹן לְכַהְפָּחָח תְּהִי בְּנִיהָה כְּפָנֵי עַצְמָךְ, אֲלֹכְן
תְּהַדְּבִיךְ וְתַהְקַשֵּׁר לְכְלָלוֹת יִשְׂרָאֵל כִּי זוֹ רְמָאָתָה. לְכִן
נָאָמַר בְּמִצְבָּה שָׁאָן לוֹ מָאוֹס שָׁוֹאָל אוֹ מָכוֹר כְּסָתוּוֹ וְנוֹתָנוֹ
בְּתְּכִלָּתָה שָׁמָצָה אֲנָשָׁנָה. שְׁפָטָה וְנִזְנַתָּה
לְהַדְּבִיךְ יְהִוָּדִי לְשָׂוֶרֶשׁ לְקְרָן יִשְׂרָאֵל, שְׁעַל דִּי נִתְנִיתָ
מִחְצִית הַשְׁקָל הַרְיָהוּ לְשָׂוֶרֶשׁ לְעַולְמָם שֶׁל כָּל יִשְׂרָאֵל
וְזֶה מְתָהָר אָוֹנוּ וּמְרָמִים אָוֹנוּ, וְהִיא הַעֲצָה שְׁנַתְנַתָּה
הַקְּבָ"ה לְעַמּוֹן לְמַעַן תְּרוּם קְרָן שְׂרָאֵל. וְלֹכְן נִכְתְּבָה
מִצּוֹה זֶה בְּלִשְׁוֹן כִּי תְּשָׁא אֶת רַאשָׁם, שְׁעַנְנֵן נִשְׁאָתָה
רָאשָׁ הַוָּא רְוֹמָם אֶת נִשְׁמֹות שְׁרָאֵל לְשָׂוֶרֶשׁ, וְהִיא
עַיִן שִׁתְאָחוֹדוּ בְּעוֹלָם שֶׁל כָּל יִשְׂרָאֵל בְּאַמְצעָוֹת מִצּוֹה
מִחְצִית הַשְׁקָל.

לפניו לא נגע ולא פגע באוטו חומר מקרוי, אבל כשנשים אותו מהת בקורס מבחן מעברית נמצא בו חלקים מסוימים מן העין השיכים לחומר המקרוי, עד שניתן לקבוע שבעצם יש בו שיכות וקשר אל הדבר המקרוי על אף שמדובר הדילול זה בכלל לא ניכר בו בפועל.

הגמש מזה לכל אשר נעשה תחת המשם, "סוף מעשה במחשבה תחליה", והמחשבה יוצאה מכך אל הפועל על ידי פעולה הדימוי. המחשבה במקוינותו וראשתה היא מציאות מופשטת, לא חלה בה ידים ואין כאן שום דבר ממשי שניין למשש ולאחו, ובשביל שזה יכול להיות המשעי, שתהא פוטשת צורתה הרוחנית- המעשי, שורה גשמי של פעולה ומעשה, ולבשת צורה גשמי של פעולה ומעשה, עוברת המחשבה אלף אלפי עיבודים ורילולים, בשלב אחר שלב, דרך חכמה בינה ודעת וכיו' וכיו', עד שזה משתלשל ויורד אל כל המעשה.

נמצאת אומר שהמחשבה במרקורייתה היא הארה חזקה ועצומה, כה לעין רוחני, ומשזה בא לידי מעשה כבר נצטמצם ומדלן הרבה (פארואסעדרט גיאורערן); משנהף למציאות גשמייה זה כבר הכלל לא אותו הדבר שבמקרה, אם כי בודאי יש לה שיכות אל המחשבה שמניה נשכח ובה במרקורי, אבל כבר ירידת אלפי ורבות מעלה עד שהתגשה.

מכאן أنه למידים תוקף כוחה, ורוממות ערכה של המחשבה על המעשה לאין שיעור.

25

חשב לעשות מצוה

על פי הדברים האלה, אמרו בעלי מוסר, יש משנה חשיבות ותוקף עז למחשבה ותשוקה לדבר מצוה שטרם יצאה אל הפועל, למשל, כאשר מגלה לחברו סיבת הדבר שהוא עף הימים בגל שביע לעצמו סדר חדש בהשכמת בובוק, בעצם הגילוי הזה הוא מטיל חולשה בכחה של קבלה זו, ועלול בכך לבא לידי ריפוי שלא יוכל לעמוד איזון בקבתו. דכל עוד והיתה הקבלה בלב, ומילא לפורמא לא גלי, היהתה לה תוקף כח המחשבה, ובו ברגע שהוציא את הדברים בפה, או ברמז, כבר גישם את מחשבת הקבלה שלו, הווידה מרים רוחניתה בעולם המחשבה אל שפל עולם המעשה, ובכך דיללה וחולישה.

הבה ונעביר את הרעיון אל דבר הקרוב לנו שא פרשינו: "זה יתנו", ונראה את הדברים בוגנע למצות נתינת צדקה. יש ועובד רוח טהרה על האדם, בקשרו להינצל מכל צורה שלatab, או בתפלת על כל רוח שתחבא, והוא מחייב להפריש מהוננו סכום חשוב לצורכי צדקה. והנה זה בא לפניו אחד הענסקים ומבקש ממנו נדבה לצורך עניין מסוים, מיד הוא מודרך.

וזהו, דפועל אדם מבוצעת באמצעות כל המשעה ששורשם בנפש האדם, ואילו המחשבה היא במוח שם משכן הנשמה, "הנפשה שבמוח" (בנוסף לשם יהוד שקדם הנחת תפליין). ומתוך שהפוגם נפעל בכך יותר עצום זה מחולח וירוד ביותר, ומגיע למקומות יותר גבוהים.

בספרי מחשבה נמצאו בזה שתי סוגנות, ולמרות שבהשקפה ראשונה נראה כ שני כתובים הבאים כאחד, המהעמק יחבנו וראה שם שתי נקודות חלוקות בהגדרת ההבדל שבין מחשבה למשזה: א) מבחינת האמצעי, הינו על ידי מה ("מייט וואס") נעשה הפגם, כמו שבגשמיות איינו דומה מי שמכה בסכין קטן למי שמכה ברומה, כך בנסיבות הפגם שנעשה על ידי המחשבה הוא יותר עצום ממה שנעשה בידים או בעינים. ב) מבחינת התוצאות; מה ("וואס והאטט") נפגם והיבן חל הפגם, דרכ' אם עצמת הפגם שווה עדין יש לראות ההבדל בתוצאות, שכן איינו דומה המניה דבר מלוכלך בחצר בית המלוכות למי שמנית אותו למלוך עצמו בהיכל המלך. הנפש כלפי הנשמה היא

לכשחתמץ לומר זו עצם סגולתה של שכבים קודש זה, "שבת שכחים", הניצבת כפתח שער לקרה ימי האורה הבאים לקראותו לשולם, לפחות לנו פתח רחב כפתחו של אלום למלא- אסמיין שבע. עליינו להתחאים עצמיין לנו, לרים את מבטינו ושאיפתוינו, לצאת מהמצטצום שלו למרוחבים, לא להסתפק בבקשת עיר אנפין שנוכה להתרומות ולהתעלות במקצת, אלא להתעורר בתקונה: ועו זאת ולהשיג היעד הנצב לקראותנו: "החדש הזה לכטם", מה הפכה והתחדשות טוטאלית; הרחוב פין לבקש "אור פניר" וכל המסתער מזה לטובה ולברכה באור פני מלך חיים.

19

מפרש רשי: הראה לו כמי מטיב של אש, ומשכלה מהחיצית השקלה, ואומר לו: זה יתנו. מלבד מה שציריך לבאר עיקר הדבר איזה צורך היה בכך להראותו המטיב בזרות אש, עליינו גם להבini ולדורש השיקות מזה למצוה זו על פיה.

כמו חצר בית המלוכות החיזונה, והפוגם במחשבה הרוי זה כדי שנכנס וחווטא בקדוש הקדושים.

22

כללו של דבר כח המחשבה עצום וחזק מכח המשעה. הגם שבductive בעיל הבית ושיחת חולין מיחסים כובד משקל למשיים ופעולות, למשל בדברים שבין אדם לחברו: בפועל יכול לעשות לו נזק רב בגופו או במומו, אבל דברים לא יכולם להזיק, וכל שכן הרהורים בלבד - אך לא דברה תורה כלשון בני אדם, ובמושגים רוחניים, ועלונים השפעת המחשבה חזקה ועצומה מפעולות המעשה.

23

מהמחשבה למשזה
להבנת הדברים לאמתיהם ולעומקן
צורך כמה הקדומות וידיעות
בענינים שמקורם ברזין דאויריתא, ולצורך
עינינו נסחף בהבנת נקודה קתנה שבה,
ועל פי משל מן העולם הגשמי.

יש בזמנינו שיטה מסוימת בחכמת הרפואה שקוראים לה "הומואופתיה", (ואין דברינו כאן על הטיב והאמינות בשיטתה זו רק מבאים את דבריהם כדוגמה), שלפי דברי המתעסקים בה לokaneים איזה צמח או שאר דבר שבטצע הכריה, ועל ידי דילול זה פושט צורתה המקויה ולובש צורה אחרת לגמרי, ובכך לדבריהם מסלקים את האפקט הרעל של החומר بعد שתכונות המועילות נשמרות בו בצוואר תמציתית, ומפיקים ממנה תועלות רב לעניינים שונים. במציאות נראה החומר הזה כסתם מים פשוטים, ומה שמנונה

באשר זכו ה' לעמוד בסדר הדברים נלמד לדעת מה אפן קיום מצוח זו לדורי דורות, גם בזמן שאין בית המקדש קיים, על ידי קריית פרשת שקלים" והתבוננות עמוקה בתוכן דבריה, לשימוש ולימוד על מנת לעשות

20

כח המחשבה

דבָּנו פעם באירועים בהבנת מאורם זיל יומא כת (א): "הרהור עבירה קשו

מעבירה", שהגם שעיל פי תורת הנגלה מעשה חמוץ אפילו מודיעור וכל שכן מהמחשה, ואין בית דין עונשים על המכחשה אלא על המעשה, מכל מקום על פי פנימיות המכחשה גדולה ממעשה, ומפאת רוממות ערכה תוצאה הקלקול והפגם שליה יותר חמוץ, בcheinת מה שנאמר (קהלת א י): "כ' ברוב חכמה רב כעס ויסוף דעת יוסוף מכוב".

המשכה שאין לה הפסק. המשכה בא מהלב כמה דעת אמר (זהלים צ"א): "ולישרי לב שמחה", ואמowitzא כל רגשי לבו במעשו הרி השמחה ממנה ולהלה, יתכן שהוא מרגיש עצמו בנווח אבל אין זו שמחה, דשמחה אמיתית אינה אלא ברוח הלב.

על זאת באה ההוראה של "שבת שקלים" ללמד אותנו דרכי העבודה שלא להוציא רק חלק מהרגשי הלב, והרבה יותר ממה שיוציא החוצה נשאר טמון ומכווה

31

Shevlei Pinches

HKB" H Chooses the Remnants of Our Tefilos

I would like to propose an explanation based on a fundamental concept learned from the great Rabbi Uri of Strelisk, zy"a, and Rabbi Bunem of Peshischa, zy"a. They both address the formula instituted by the Anshei Keneset HaGedolah (the members of the Great Assembly) in the berachah of Yishtabach: "הבורר בשיר זמורה. There is an apparent redundancy in this phrase. A "shir" and a "zimrah" are one and the same. So, why do we state that HKB" H chooses "בשירי זמורה"?

They explain the matter as follows. After a G-d-fearing Jew has finished praying—offering his songs and praises to HKB" H—he pauses to reflect. Perhaps, G-d forbid, his Tefilos to the King of the Universe were lacking. Hence, he wishes with all his heart that he could pray to HKB" H all over again—this time reciting his songs and praises more perfectly. These desires and yearnings issued from a contrite heart are dearer and more valued to HKB" H than the actual songs and praises already recited. For, at this point, the person has no further recourse; he is remorseful and heartbroken for his failure to pray adequately.

Now, there is a well-known maxim in the Gemara (Kiddushin 40a):—"מוחשנה טובות מארחות למעשה"—He associates a good thought with an actual deed. Thus, if a person has these sincere thoughts of remorse, HKB" H views it as if he actually recited the songs and praises in the ideal manner. This then is the interpretation of the phrase: "הבורר בשיר זמורה". The word "שיני זמורה", which means "songs of," is related to the word "שיני", meaning remnants of songs. In other words, HKB" H chooses the remnants of our songs and praises—those parts that were not actually expressed by Yisrael in their prayers but were longed for after the completion of their prayers—wishing that they had prayed more sincerely. This completes their explanation.

This allows us to better appreciate the minhag of the early chassidim. They would remain an hour after their prayers contemplating the hour of Tefilos they had just completed—seeking all of the places where their Tefilos lacked proper "kavanah." As a

result, they were broken-hearted, yearning that if only they could have prayed better, in a more perfect manner. Due to this soul-searching introspection and burning desire to improve their Tefilos, HKB" H considered it as if they had indeed prayed in the ideal fashion. This is the implication of the phrase: "הבורר בשיר זמורה".

32

Perfecting the Mitzvah by Longing to Fulfill It More Completely

In truth, it is important to keep in mind what we have learned from the wonderful teachings of the holy master Rabbi Yehoshua of Belz, zy"a. This amazing concept of: "הבורר בשיר זמורה"—relating to the remnants or unspoken parts of our Tefilos, applies to all mitzvos, not only to tefilah. Whenever a Jew performs one of Hashem's mitzvos and then reflects back remorsefully that he failed to perform the mitzvah properly, HKB" H considers it as if he performed the mitzvah a second time in the perfect manner.

36

זה תכלית המכון, להשאיר חלק מהמצווה בכח המחשבה, שלא יוציא לפועל את כל אשר חשב לעשות. כי "رحمנא ליבא בעי" (סנהדרין קו), מהמחשבה רצואה לפניו יתרן יותר מן המעשה. לכל זמן שזה במחשבת הוגבר בו התשוקה לבודאי מעשה, והרצון תיקד בקרבו ליתן יותר בשלמות, ע"ד גיבט דאס אינגענצען אורייס, כי אז הכל מתגים במעשה ונשאר בלבד מחשבה ולב.

לקיים את מהשיבו וקובתו לדבר מצורה, ומפריש ונוטן לו אותו סכום נכבד. ואולם הלה ברוב אדיבותו מחויר לו חצי מהסכום שנותן לו, ואומו שלוצר העניין המדובר זה מספיק לו. בדרך כלל האיש התורם לא חזיר את הכספי המושב אליו לוחר כספו, לא יוחה ולא ישיקוט עד שימצא מטרה נטפת לסלק את כל הסכום הנשאר בידו.

אין כאן מקום לדון בחלוקת ההלכתי שבואה, אם בהפרשות הראשונה חל עלייו דין נזר וככליה לצדקה, או לא. אנו נושאים נוגענים כאן בטבע הדברים של חלק הרגש והתחערות, לכל עוד ולא בתגשמה המחשבה בפועל היא בוערת בלבו ברשפי אש שלhalbתיה, ואין מוצא מנוח לתפשו הטהורה.

רק אחרי שהוא בא לידי מעשה, כשמתבטל תוקף כח המחשבה, רוחו מתקררת ומסיח דעתו לדברים אחרים וכבר אין להוט אחר המוצה, כמו שראים הרבה פעמים אחריו שאיש עשר נזון צדקה קשה לדבר על לבו ולהתרימו לטובות איזה עניין אחר, אף אם זה דבר חשוב מאד, דקשה לחזור ולודור את הלב שכבר נתקדר על ידי התגשמותה המעשה, ורקיך להמתין כמה שכובעות עד ששוב תעוזרו בו רגש וחושקה לקיים מצות צדקה, ואז אפשר לבא אליו בדברים היוצאים מן הלב ונוכנסים אל הלב.

27

במדרגה זו תמיד לבו גועש בחשוקה עזה ועצומה מאין הפוגות, ולא שיר בכו התקרורת על ידי התגשמות הדברים בעולם המשעה. אכן נתקשה ולא הבין הסיבה לשילילת קיום המוצה בפועל בשלמות.

עד שגילה לו הקב"ה מיציאות הטבע של בני האדם: "הראה לו, מכין מטבח של אש". משל לאש הגשמי שתבעו להיות אוכל ושורף, ואני מתקים אלא כל עוד ויש לו מה לאוכל ולבוער, ברגע שמספרדים אותו מן הפטילה המושכת שמן לבוער הוא כבה והולך, לצורק קיום מציאותו האש תמיד מתפשט ומשתלט לאכול עוד ויעור. וזה סוד מהচיתת השקל, להיות המוחזית הנשאר כמו אש בוער, אף פעם לא ימצא את סיוקו אלא תמיד יהא שואף ומקש לכברש ולהקדיש עוד ועוד מבלי לומר ذ. וזה יהא רק כאשר נשאר אצל מהচיתת שאינו נתן.

זו תכלית העבודה, שה תמיד ישאר בתוכו יותר ממה שהוציא אל הפועל. והרי כאן שתיים שחן הרבה: (א) שהיא לא כלי מלא ברכת ה', מלא על גנותיו ברוביו געוגעים וכיסופים. (ב) שלא יוציא וייגלה את הכל, אלא ישאר בקרבו "שירי זמורה".

יקוד אש ההתלהבות, היקאר, בעבודה שבבל זו תפלה תהא במדה חדשה צאת שגם אחורי שהוציא אל הפועל עדין ההצלמות מרווחה על הגולוי, ושינוי זמורה הלו ימושו לו כדרכו להוטף ולהתעלות תחמיד בעבודת הקודש. משירה לשירה, מתפללה לתפללה, ולבסוף בגמילת חסדים עתים לתרוך, להטיב לאיש יהודי, תמיד תבער רוח הקדושה בקרבו להוטף ולמסור להשיית עדן ועדן.

33

מרביין בשמחה

קריאת פרשת שקלים עומדת בפתח השער של עבודת החודש הבא עליינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה, זו הכנסה ("ארינפער") אל "משוכנס אדר מרביין בשמחה" (חנינה כת א), ברבייה

לקיים את מהשיבו וקובתו לדבר מצורה, ומפריש ונוטן לו אותו סכום נכבד. ואולם הלה ברוב אדיבותו מחויר לו חצי מהסכום שנותן לו, ואומו שלוצר העניין המדובר זה מספיק לו. בדרך כלל האיש התורם לא חזיר את הכספי המושב אליו לוחר כספו, לא יוחה ולא ישיקוט עד שימצא מטרה נטפת לסלק את כל הסכום הנשאר בידו.

זה עומק עניינה של מצות נתניה 'מחיצת' השקל. בגיןו לכל מצוות התורה שכבה מיחסים חשיבות לדבר השלם ודוקא, למשל: בברכה על הפת, או הפרי, ציריך לבתולו שיהא שלם; כהן בעל מום פסול לעבד בגל חסרון ממשו כי אין לבוא ולעמדו בפניו המלך אלא כשהוא שלם בגופו, וכן אין להביא על המזבח בהמה בעלת מום שיש בה פגם וחסרונו - אין המזבח דוקא במחיצת, הלא דבר הוא?

בדבר זה נתקשה משה רבינו ע"ה, עד שהראה לו הקב"ה "כמין מטבח"

של אש", בולם המחזית שאינו מפרק, ובו נשרת בדעתו ובמחשבתו, הבעל בקרבו כי קידוש אש קודש. והרי זה כאיו כל אחד מצדו בא ליתן מטבח שלם, שהרבו לגביה נתנים רך שלימות, אבל הקב"ה בכיכול מהויר לו ממחיצת מהה שנתן. ומתחוך כך בוערת בו התשוקה: "אור פניך עליינו אדון נשא וקהל אש בא ביתנו נכו ונוסא."

כרי אין חוץ להשיית במטבע הגשמי, אלא בנדיבות הלב ותשוקה העצומה הכרוכה בה, 'מטבע של אש', ושזה ישאר גם לאחר הנtinyה, וזאת דוקא בשайнן כאן מעשה השלם.

word for "silver" or "money" is *kesef*. The same root appears in the following verse:

...since you had a strong longing [kasaf] for your father's house.

(Bereishis 31:30)

* Since all similar Hebrew words have the same basic meaning, we can say that the use of money expresses in some form a strong craving

for the object purchased. A mitzvah performed with money will therefore be one in which a deep longing and love for God and His Torah is represented. When one feels a strong passion for something, he burns with desire for it, and this, of course, is the meaning behind "the fiery coin" mentioned above.

When a Jew's appetite for mitzvos and closeness to God has waned — that is, his passion for Jewish life has cooled — he easily falls prey to indolence and sin. When he realizes his error, it is not enough simply to return to mitzvah observance and continue as if nothing has happened. Rather, he must grasp the opposite mind-set from that which led him to sin in the first place. He must revise his view of life and try to infuse his performance of mitzvos with a burning and all-consuming passion. Only then can he be certain that the lackadaisical attitude that caused him to err will not creep up on him again. Only by understanding the fire, and the fervor, which is represented by the mitzvah of the half-shekel can he truly atone for his sins.

This idea will help us to understand the following, rather cryptic Chazal:

Reish Lakish said, "It was known and revealed to He Who spoke and made the world that in the future Haman would count out *shekalim* [to buy the right to exterminate] Yisrael. Therefore He arranged His *shekalim* [the obligatory half-shekel] to precede Haman's *shekalim*."

(Megillah 13b)

When describing the evil nation Amalek, the Torah tells us that we should remember

how he chanced upon¹ you on the way...

(Devarim 25:18)

They cooled you down and made you lukewarm after your great heat, when all the nations feared to attack you.

(Rashi loc. cit.)

When Yisrael performed their mitzvos with a burning desire for closeness to God, they were invincible. But as soon as they lost their enthusiasm, as happened just prior to the war with Amalek, the enemy was able to strike, clearing a path for attack by any other adversary. As a future safeguard against this repeating itself on a national level, God gave the mitzvah of the half-shekel, the embodiment of excitement in mitzvah performance, the burning fervor of the fiery

coin. Thus the Jewish people's means of salvation was in place long before Haman, the wicked progeny of Amalek, was able to try his ancestral wiles against *k'lal Yisrael*. And in a deeper sense, we reexperience these feelings each year. Although we no longer give the half-shekel to the Beis HaMikdash, we are certainly able to reawaken our burning desire to serve God with all our strength.

We can now understand how it is that the simple mitzvah of the half-shekel can enable an errant Jew to rejoin the *k'lal*. Our task as Jews is to perform every mitzvah and to learn every word of the Torah with a great and passionate love. Failure to do so may mean that even a technically observant Jew has failed to achieve full membership of the Jewish nation. But anyone, even the least observant person, who appreciates the great power inherent in his soul and gives the half-shekel, intent on awakening these strengths, has revised his personality and Jewish orientation to the extent that he is now truly part of *k'lal Yisrael*.

וְאֶלְיָה יְהִי לְזֹכֶר וּלְזֹמֶר, לְצַפֵּט לְמַמָּת
קְלִילָת מִלְמָעָד (קְלִילָת)
בְּנֵי לְבָב חֲוֹצִי, רַק כְּזָבְבָב שְׁאַלְמָנָה
רַק עַל קְיֻם הַלְּבָב שְׁאַלְמָנָה קְלִילָת

במספרי מקומות מנויים נזכר מדריך נמקה מהה רצינו ע"ה צמלה מיטיב פתקן ולילה לו רק קב"ה יג; ג; מנוחה נטה האגדה זלעין וזה פוליסים זמה נמקה רצינו וזה פוליסים זמי לאני אנטקון רצינו נמקה ז"מ"מ"ם" סטקל, סטוקומן טימה זמה נומין לייק מיטיב פתקן וגו' סטקל צלט, צידועיס לבני קמלטיך רק עטמל טל נקדושים זו. מ"ק צ' להזין לדס זה זא נמקה מהה רצינו מה טיל זמאנז מונגע כל מה

ובפינן הוומייס מ"ר פין עליינו מ"דון נאך וטקל נאך צוית נוון ונשא, ואעריו המפלטס צפ"ה זקל מילמי"ו' נמה נקט אקל האה, צוון צונזיס רך מילמי'ה זקל

המשנה נמן (פ"ד מזקנים) פתקה נמה מיינו (ר"ב ז, 3) דבעין צימסנעה ניגזר יפה יפה, גלו קי"ל (קדוטן ממו, 3) לדבiris צלען חינס לדבirs, וכטאלט עותה מעשה קיון הין מתמאניס עס מה צמותן נלו, רק פענייל צו זמאנת מה חמוץ נקיין

ובק"ה הילדה לו המטצע כל הך, חייו מטצע צלט, צקל כל הך צט צל הנודס צוא טם נחמת צקל צלט, זנוולס העמבה וט מגנט רק נמנימט הילגד לעמיד צקל צעל טולס יקי'ה צמיכון, יעניר פק"ה רום טטומלה מן הילגן, ויקיש עולס סטיקון צעולס השמעה, לו מאי'ה טיקולת נזבב מעשה כל פלי הילגן, וכן לעמיד צקל הילגן כי מונגע כל הך צט צל נזבב הילגד יקי'ה רומו צעטן צפוען צ' 34 35

בשבת קיליס יט נוער למ טמאנום וילזום צלען, נללאיזה הם פאקס קודס טיפה מונגע כל הך, מונגע כל מילגן טגען, רצינו זה בטגען צהציען צבוי יטראן ציט נאס הך ולזבת קודט, טזה הך יטער נזבב נזבב צוי יטראן, ידווע קומיט לנטוקטום טמף, ה) צאי'י יטראן ממי'ו כל הך זבר ס' נעשה ונטמע, נמא הוגרכו נכיפית קבר בגיגיא, ומילזום המוקפת פון יחוו נאס צרחות טזט קגדולה, והגנמי מדורי קיזווע טונזקה לי"ל טעומומיס עטה ונטמע נזבב כל מה צויאה ה' נאס, הילגד נזבב קב'ו עלייט ה' טעומומיס עטה ונטמע נזבב כל הך צניליס לעזוז צו ה' טנורל יאנער, וילזום נמן טוליה ה' מה הך הו, מה טמאנום מהה יטראן, נזבב כו' מה קזע מלען המאנזום נאכ"ה, צה' מה וט בס נזבב קב'ו, ועל וט קב'ה נכיפיא

ויבן נמי למה הוצר הקב"ה להראות לו את מחצית השקל כתוב "זה יתנו", דמשמעו שנטקsha משה להבין את משקל השקל, ואין לא הבין ממש חכם הרזים מדה פשוטה זו, ולהאמור יובן, כי לא הבין משה איך יתכן שעיל ידי מטבע גשמי יזכה האדם לכופר נפש, וכי עלה על הדעת שעיל ידי תשלום מטבע של כסף יוכלו ח'ו לשחד את הקב"ה שיצילו מן העונש, רחמנא ליצלן מהאי דעתא, וא"כ מה יוציאו תרומות המטבחות, ליאזת רואה לו הקב"ה "מטבע של אש", למדונו שאין החשיבות במטבע כלל ועicker, שהרי (חגי ב, ח) "לי הכסף ול' הזחב נאם ה' צבאות", ורק חפץ ה' באש התחלהבות של בני ישראל בעת הנtinyה, כתוב (משלי כב, כו) "תנה בני לבר לי".

**נמצאנו למדין, שלא תרומות מחציית
השקל עיקר, אלא מה שבר ודם מהliv**
את לבבו כאש להבה ומרקיב את רתיחת

בדמו לעבודתו יתב"ש, ולפי זה אין בין המצוות שקלים שבזמן שביהם קיימן בזמן זהה שבעודר אין לנו בית המקדש, שהרי אכתיה יש ביד אדם להשתוקק לתת-את השקלים, והלא זה עיקר קיומם המוצהר, וזהיא שובה יותר. מעצם הנותינה, ולא עוד, אלא דכיוון שטבע האדם הוא להשתוקק לדבר הרחוק ממנו יותר מדבר שבידיו לעשות, לבן הרצון וההשתוקקות בזמנם הזה גדולה וחזקתה יותר מאשר בזמנם שביהם קיימים, וכך מפורש ב'شفט אמרת' (פרשת שקלים שנת תרל"ג) "נוראה, כי הנדריות מתקבל כמו זאת, כי כל הקרבנות נתקבלו לרצון רך על ידי כח הגדיות של ישראל, שמצוות היו כל הקרבנות, וזה הנדריות יש גם עתה, ואפשר יותר, על ידי שימושינו לנדר להשיית כבראשונה", ועל ידי זה זוכים לכפירה על כל עונונינו, וכਮבוואר בירושלמי (shallim פ"ב ה"ג) "כל העובר על הפקדים [אלו המצוות, שהן פיקודי ה' ישראל], - שחתאו בעגלה".

והיינו דכתיב (שמות כה, יז) "ומורה כבוד ה' כאש אוכלת בראש החך", וכפירושו, של הקדשות לוי (פרשת משפטים) שכאשר האלים רוצח לדעתם הוא מקשור עם אביהם שבשמיים, יבדוק מدت התלהבותו בדבר מצווה ובעבודות הקודש, כי זה יוכת עלי זה, והיינו דקאמרה תורה "ומורה כבוד ה'" פירוש שהסימן כמה כבוד ה' יקר בעיניו ניכר בו "כאש אוכלת בראש הכהן" וביןינו כמה שהוא מתלהב בעקבות הבורא.

צא ולמד כמה גדולה וחשובה מעלה הרצון שיש לאדם, דהנה אמרו חז"ל (מדרש שמואל רבתה פרשה ג) שקדם לדיות שמואל הנביא יצאה בת קול ואמרה שעתיד להיברא ילד בשם שמואל שיזכה לקבל חיוון נבואה מאות ה', ועל כן היו כולם קוראים את שם בניהם "שמואלי", מפני שרצנו שתשרה השכינה על בנייהם, והגם שלמענשה לא זכה כי שם שמואל הנביא למראה אלוקים ולגילוי שכינה, מכל מקום כיוון שרצנו כל ישראל אם

למעלה זו, על כן זכו שם בנייהם אמרו נבואה פעם אחת, כי הועיל להם רדצונים והשתוקותם להמשיך רוח נבואה על בנייהם, והעמים כן החיד"א בספריו יוסוף תהלהות על הפסוק בתהלים (צט, ו) "ושמואל בקורי שמו", דברין שקרה שם בנייהם "שנואל" על כן זכו פעמיים אחת לביאה. ומכאן נלמד כמה גדול כוחו של רצון אמת, שמפורש כן במדרש (משלי פרשה יב) "כל מי שיש על מותו בלילה, וחושב בלבו ואומר, למןחר אני משכים ואעשה עם פלוני טוביה, עתיד לשמה עם הצדיקים בגין עדן לעתיד לבוא", ממשע שעצם הרצון יטול שכר גדול כזה.

אמרו חז"ל (במודבר' פרשה יב, ג; וזהו בא ברש"י ריש פר' כי תשא) "זה יתנו - אמר רבי מאיר, נטול הקב"ה כמוין מטבע של אש מהותת כסא הכבוד [ומסקלה מהונית השקל], והוראה לו למשה כזה יתנו", והוא פלא, שהרי ידוע שנשנות ישראל החזובות מהותת כסא הכבוד, ואיר אמרו שמעות ומטבעות זהב נמצאים במקומות גבוה כזה, ויבואר העניין על פי מה שיטיפר הרה"ק בעל ה'חידושים הר"ם מגור זי"ע, פעם איקלע לארץ אשכנז ונכנס לבית הכנסת, ושמע חכם אחד יושב ודורך לפניו הקהיל, ובתווך דבריו הקשה, מודיע הראה הקב"ה למשה "מטבע של אש", והלא כדי להבין את משקל מהונית השקל היה יכול להבין גם מטבע של מהותת, ותירץ שבודאי לא הראה לו מدت מטבע גורידא אלא שתהא נתינת המטבע מתוך התלהבות אש

הקדוש עכ"ד, ולפי זה יובן שפיר, כי המطبع של אש אין הכוונה לכטף ושורות גשמיים, כי בודאי אין מקום מתחת כסא הכבוד, אלא לעבודות בני ישראל הנעשית מתוך השתווקות והתלהבות, והיא אכן גנזה תחת כסא הכבוד, כי מחותם רוב חביבותה מתענג ונמשתעשע הקב"ה בה כביכול.

ויש לבואר בתוספת עומק, שלון
ציותה תורה לחת רק מחלוקת השקלה ולא
שקל שלם, כי אין הקב"ה זוקק לשקללי
כלל, אלא שיעירר את לבו להשתוקק
ולחפוץ להתקרב, דרכו מנא לבא בעי, ולכך
אמירה תורה להביא דבר קטן בלבד כדי
לגלות שעיקר נחת רוח שיש להקב"ה
הוא הרצון שלבשר ודם לתת ולתרום
משלו, ומושום hei גם מתנה מועטת
מתיקבלת אצל הקב"ה לרצון?

43

436

המושיעל, ו老子 הומר שמן קנא חומו מך צלצלו בצל
עמו היו מעככ האקנין.老子 כן כמו כן גמגילה
לקיים למטה יק מטה אמתה גם ימקרנה יפה
YPE. ומיין צהילן צוי (שה"ח עמי, רבי) כי עיינך
נמייה הנטקליסים גם היט נמיינה צו מפטצע, רק
העיקר היה גמגילה נלכד, כי נדיות הלא צל
כלן צהילן סה מה שיכלוה נטקליסים קרכנות
לעיגור ולטקליסים, וממיילן老子 העיקר סה
טלכד, וזה צודמי דבניות צבניך קו זכרליים, דהע
העיקר הוה מה צבנלו, וזהן. גמגינו למליטס
העיקר נטקליסים סה מה שארית צבניך להנאנטיס
בעת גמגילה, ומיין טמוקה וטאטלנטות
שחייה צבנכם, כהכל פלייט קרבני ר' גונס ו'ע'
צחים בז' ר' עטמאטצע כל מה מורה ענ
סהטקליסות צל צוי יערהן צבע נמייה
הטקליס.

השחתת חסם (מונומט מליטע ד"כ גמדילט
ונצנעם) מודיעיך נesson הפסוק (גמדילט
ל, א) בכל פיו יונחה, הנה כתמי' בכל
בכל "qdמינו ולו כל קיומו, וכותוב שם "ci"
במהלכם תמעניש רוחך מלה מלון ותקבילה,
rik צע"י רקבנן יכולין לאדרמות תמענישן חל'
בקבבנש". ולמתיים מזה יסוד גדול, כי נלען
ויאסתקה בצל' קרייס לחיות צפלוויות, רק
המעניש טום כל "qdמינו נלען סחיה בצל'.
וൻלה גומל חזק עניין ממויות רקבן, ציינו כי
המעניש טום צפלו' נסחדס ט' נמייה אל' צקל
אלא, כי רצונו הו' צפלו'ים וצקי' לחיות
צפלו'יות, רק צעולט תמעניש קו' רק מקה' זמ'
בקבבנש. כי תמעניש חי' צפלו'יות כמו' סלען
ויאסתקה.

**ל'זומת צני יטראחן לערולס, זוה הווע כה הילקעטזא
טיזט צנני יטראחן.**

ובשבת קולך וזה נקבע על ענמננו לעורר
המעניע כל רך, צרכיו מעץ
כלאות נעיטס' עס הפלצותם, שסתמה מרים
במלגשותם, וטהרויות ישיה נameda עס הרך כל
קדוצה, לעורר כלן כל פועלות, ופעולות כלן
ישו כמעטיס פועלות גומיות כלן חיים
פיעים, רק שכלל דבר כל קדושים מרים הרך
קדוש הקדשה מכל הגופמה גקדושה שיט כמן
כל הנדר ומלך.

Our Rabbis comment on the words:

אמר ליה להתקך אמרו לה בן בנו של קrhoו בא עלינו הה"ד אשר קרכ בדור.

Mordechai told Hathach, Esther's messenger, to inform her that the grandson of קrhoו had come against them.¹⁴ refers to Amalek, about whom it is written, קרכ בדור.¹⁵ What message was Mordechai conveying to Esther by informing her of Haman's ancestry? What relevance did this information possess at that time?

Rashi, on the words קרכ, explains that derives from the term קירור, meaning "coldness." Esther sent Mordechai a change of garments, implying that he should remove his sackcloth. Obviously, she would have been aware that his sole purpose in dressing in this manner was to arouse the Jewish population to repentance. However, since her identifying quality was modesty, she resented Mordechai's mode of repentance, carried out as it was publicly in the town square.

A well-known allusion to Esther in the Torah is a reference to a time of concealment of God's face. As the Gemara puts it,¹⁶ אָסְחַר מִן הַתּוֹרָה מֵנִי? הַסְּטוּר אֲסְתִּיר פְּנֵי. This exemplifies Esther's principal characteristic: modesty. It was for this reason that she maintained that Mordechai's repentance and mourning should not have been displayed in such a public manner. He, however, countered that a more concealed form of repentance would have been ineffective in that situation, for the opponent was none other than Haman, a

descendent of Amalek, about whom it is said, אשר קרכ בדור, a term denoting coldness.

Amalek's power, in a spiritual sense, lay in their ability to cool down any exuberance Israel may have had in their service of God. In his speech to Ahasuerus, Haman described the Jews with the phrase שָׁנָנו עַם אֶחָד, "There exists a certain nation." Our Rabbis point that שָׁנָנו is composed of the same letters as שָׁנָן, meaning "they slept."¹⁸ Thus, Haman was hinting to the King that Israel were in a somnolent state, spiritually, and that it would therefore be a propitious time to destroy them. Haman achieved his momentary, terrifying hold over Israel simply because, although they observed all the commandments punctiliously, the Jews lacked exuberance in their actions. Their performance was merely mechanical, robot-like.

This seemingly minor detail in effect allowed Haman to enact his horrendous decree. Therefore, the type of repentance that was required to neutralize this decree was one in which extremes of enthusiasm would be demonstrated. We may now understand why Mordechai's public act of repentance was preferable here to Esther's modest, hidden method, for it was this demonstrative manifestation of repentance which itself formed the antidote.

With all that has been clarified, we may now grasp the positive effects of the excitement that forms an integral part of the Purim celebrations. It is essential, however, that these feelings be translated into our spiritual lives. In this way we will be simulating the rectification that was carried out by Mordechai so many years ago in Shushan. And once we are infected with the proper enthusiasm in our fulfilment of the

Torah, it will lead us to another acceptance of the Torah, as occurred in the times of the Megillah when, as the text states, Israel carried out a complete and heartfelt acceptance of the Torah which they had been given at Sinai.

THE JEWS enjoyed light and joy, gladness and glory" (Esther 8:16). Our Rabbis explain: "Light" means Torah... 'joy' means the festival... 'gladness' means circumcision... 'glory' means tefillin, as the Torah states (Devarim 28:10), 'All the peoples of the earth shall see that the name of God is called upon you and will fear and respect you' (Megillah 16a).

א, ג, ג, ג קירן זונאקה - רה זונאקה - ולפי פשוטו משמע שעד שעת היישועה לא היו עסוקים בדברים הללו, וקשה שהרי מעולם לא שמענו שנרו שלא לקיים את המצוות.

ויש לפרש שהרי בודאי היו להם תורה ווים טוב ומילה ותפילין גם לפני היישועה, אבל היהת התורה בפי אורה עיי מגילה כת. דשמעתא בעא צילוטא כיומה דאסטאנה, וגם היה היום טוב בפי שמחה, המילה בפי שנון (שאמרו בלבם הרוי הבן בין כך ובין כך לא יהיה ולא יכנס לתורה לחופה ולמעשים טובים), והתפילין בפי יקר שהרי לא היו עמי הארץ יראים מהם. ואחר היישועה הנפק הווא, ולהיודדים היהת תורה עם אורה, יו"ט עם שמחה, מילה עם שנון, ותפילין עם יקר.

הארת דרך

"כל يوم יהו בעין חדש"

מובא בספרים שהרגל נעשה טبع ע"י "מלך ימך", עיין "אלגין". כל דבר שאדם מרוגז עצמו בו, חן לטוב. וזה לרע, קשה לו להנתק ממנו, לכן חיבר אדם להחנן מלודתו למצות ומעשיים טובים. ומה שמקדים בו הוא — יותר הוא משוכב. לכן אמרו חז"ל (פ"א, ג) "קטן היודע לדבר, אביו מלמדו תורה, מאי מורה? תורה צווח לנו משה, מורה קהילת יעקב", להшибו ביגראס דינקנותה. אותו חוויב נאמר גם על קיום מצות, כפי שחו"ל אל אמרים (ש) שקצת היודע לנער, אביו קונה לו לולב והיודע להחטעף — אביו קונה לו ציצית. אותה התרגולות בלמידה ובקיים מצות — מהperf לטבע ואו יק"מ אם אף במצבים קשים.

הנתה הפילין, שמירות שבת, מכללות אטורות — מי שהרגל מלודתו באלה, גם אם יבואו עליו נסיבות קשים יוכל איתן נגדם. הדברים טובועים עמוק בנפשו!

אך זו אליה וקויה בה. דוקא באותו הרגל עלול להיות נזק כל ישות. כשארם שומע בילדותו דברים דקים, כشمקרים מצוות בעודו ליד, כשמתחפל מגילך, בשעה שנכנתו תינוקת — או אפילו כשהוא מתבגר ושבלו מתרחב והשומו גדרה — אוותם ברורים שהרגל בהם, כבר אינם עושים עליו רושם, כי הוא בונה על הנחותיו הקדומות, שחייר קלישות וילדותיו! הוא נתחן בילדותו שיש בורא שמים וארץ; שהוא משבג על כל הכרואים; שהוא יציאת מצרים וקדיעת ים סוף, שהוא דבריהם נוראים, אשר יש להשתומם עליהם מادر מאד — והוא אין מחה על כל, איפלו בשבחונם בהם, מפש שנטורשה בו דיית כל הדברים האלה מלודתו והרגל בהם באיכות חלשה מادر — והרי "הרגל נעשה טבע" — או אפילו ברבות השנים, כשהשכל מתחפה מادر, ממשיך הוא לבנות, על אותן יסודות, שהיו באיכות חלה. לשוש הכל ולובנוו מחדר, בהבנה עמוקה — וזה דבר הדורש גייעה עצומה.

מצותה, שאנו מקיימים אותה פעם אחת בשנה, נשנית בהתלהבות, מפני שאינו מוגளים בה, אבל קריאת שמע, ציצית, הפילין וברכת המזון, שאנו מקיימים מדי יום ביום, מכיוון שהרגלנו בהם מנוערינו, בשעה שלא הרכבתם מהרי קבלת עלול מלכות שמים, מהרי הودאה לב"ע על המזון ומהרי מצות ציצית,

שלעינו לשנות הגישה, מבחינת איכות: להעמיד עצמנו בשעת החוזרות; מאה ברכות על מאה ענינים שונים, ובכל ברכה מנטים למיחיש לנגד עניינו, שהברוא לנו לנו פרי זה, שיש בו סגולות מיהורת, שאין קיימות בפירות אחרים, והברוא מצוה לעינו מצוה זו, שיש בה עניין מיוחד, שלא קיים בכל תר"ג המצוות וככל ברכה וברכה — אחרי מאה ברכות אלה יום אחד חוץ אלנו בחינה מסויימת של וראות בלבד, שהברוא שוכן בינוינו, דבר שיביא בעקבותיו כל חלקי השלמות המוחכרם בפסוק!